

רשימת ספרי "בן מלך" שיצאו לאור עד עתה:

- שימני עניני
- ספרית ועומר וח
- הסוכנות
- ימי בן הנצרים - מלח
- ומלח
- ימים נוראים
- חג הסוכות
- תוכני
- ימי הפרים
- הגדה של פסח
- כעניני מצוות התמידיות
- שבמקדש
- תהמו ומסר
- שיר הירדים
- שבת קודש
- מידת הבחון

פרשת בא תשפ"א
גליון מס' 141

בסייעתא דשמיא

אוצרות בן מלך

מתורתו של מו"ר רבינו הגדול רבי לייב מינצברג זצוק"ל רבה של קהל עדת ירושלים

ניתן להשיג: mechonbemelech@gmail.com | Warehouse: 9482450220
באר"ב ניתן להשיג: salea@yefenofbooks.com

פרשת בא

עצם המכה באיזה לילה תהיה, ועיין ברמב"ן - 'ולא פירש עתה איזה לילה תהיה המכה הזאת, כי הדיבור הזה והאמירה אל פרעה קודם ראש חודש ניסן היה, וכשיאמר כחצות הלילה לא יודע איזה לילה הוא, והנה לא הודיעם משה ליל מכתם'.

והנה בפרשת ראה לשון הכתוב הוא - 'שמור את חודש האביב ועשית פסח לה' אלוקיך כי

כה אמר ה' כחצות הלילה אני יוצא בתוך מצרים (יא, ד)

הנה לא נאמר לו באיזה לילה, אלא שיהא זה באחד הלילות בחצות, כלומר שנקבע מאת ה' לעשות מכה זו בלילה דייקא.

ונראה שיהיה בזה מטרה להאדיר את עוצם הדבר, להראות תוקף יד ה' וזרועו הנטויה על מצרים, כי בהיות המכה בלילה אזי הוא מאורע יותר בולט ועושה רושם אדיר, והוא מה דכתיב - 'והיתה צעקה גדולה וגו' וירדו כל עבדיך אלה אלי' (פסוקים ו-ח), כלומר שבאמצע דומיית הלילה תהיה צעקה גדולה בתוך מצרים, ויחושו כולם לבוא אל משה. וכן כתוב - 'ויקם פרעה לילה הוא וכל עבדיו וכל מצרים ותהי צעקה גדולה וגו' (יב, ל). שיש כאן הדגשה מיוחדת על קימתו בלילה. וברש"י 'ויקם פרעה - ממיטתו. לילה - ולא כדרך המלכים בשלוש שעות ביום'.

ולכן מצד עניינה של מכת בכורות נבחר הלילה עבור שלימות המכה ותוקפה, אולם בפסוק זה לא נאמר באיזה לילה, שאין בכך הבדל כלפי

בגליון

פרשת בא

ביאורי פסוקים ..... עמוד 1

היכל השבת

כי אני ה' מקדישכם ..... עמוד 8

חכמה ומוסר

קבלת העבודה כ'תפקיד' ..... עמוד 10

פרנס השבוע

עץ חיים היא למחזיקים בה

הוצאות הדפסת גליון זה נודבו לזיכוי הרבים
ע"י ידידנו הנכבד מחשובי אברכי קהילתנו מתומכי מכוננו

הרה"ח ר' **מרדכי דייטש** שליט"א

לרגל נישואי בנו הי"ו

זכות הפצת אור תורתו הבהירה של רבינו בעל הבן מלך
תעמוד לו ולמשפחתו להתברך בכל הברכות האמורות למחזיקי התורה
לראות הצלחה וברכה בכל אשר יפנו

להנצחתו ותרומות 'פרנס השבוע/החודש'
אפשר להתקשר לטלפון מס' 054-8422488

יו"ל ע"י מכון 'כתבי בן מלך'

לתרומות והנצחות נא לפנות ל: 8422488-054

לקבלת העלון במייל, ניתן להצטרף בכתיבת
mechonbenmelech@gmail.com

כתובת המכון: אוהב ישראל 1/9, ביתר עילית

לתגובות והערות נא לפנות ל: 7616048-052

לקהל שוחרי תורת ה'בן מלך' ואוהבי התורה בכל מקום שהם

הנגנו בזה בקריאה של חיבה לשוחרי התורה,
להיות שותפים וידידים איתנים למפעל הכביר של מכוננו
להפיץ על פני תבל את אורו המיוחד והבהיר בתורה של
מורנו ורבינו בעל ה'בן מלך' 'צוק"ל

ולתמוך בבית היוצר 'מכון כתבי בן מלך', אשר אך ורק מכוחו יוצאים
לאור כל גנזי תורתנו של רבינו ושיעוריו המרובים, כאשר זכינו לראות את
הכרכים הרבים נדפסים ויוצאים לאור עולם, ופתחו אופקים חדשים בפני
כלל שוחרי התורה

מהררי ציון יוצאת הקריאה, בואו לעזרת ה' בגבורים, המשימה הגדולה
עדיין לא הושלמה ודורשת משאבים רבים מדי חודש בחדש.

נא זכו והצטרפו להימנות למצווה חשובה זו של הרבצת והפצת אור
התורה לזכות את הרבים, הטו שכס וטלו חלק במשימה הגדולה

פנו עתה להנהלת המכון והצטרפו למשפחת התורמים והמנויים
לדבר המצווה הגדולה הנתונה בידינו

באין מענה השאירו הודעתכם ונשוב אליכם בהקדם

- ספרים
- למען השנה
- סדרת ספרים
- ביאורים ופירושים
- על המורה הנבוכים
- ספרים
- על הש"ס
- סדר
- הגות ומחשבה
- ביאורי סוחר
- סדר
- אמונה ומצוות
- מגוון
- תורה ודעת
- אמריכם
- תורה ודעת

הנצחות תורמים

קו בן מלך

03-3077354

מחנה מכון

ישראל 14 קמת ביתר

עמדת הטלפון בבני מסת
לשמוך סניפיו רבני
מחולקים לפי נושאים
בכל התחומים

רשימת ספריו בן מלך
בספרייה המיוחדת בבני המלך

מספר התקלה: 854-5422488

כתובת איתם ישראל 1/9

מזר עילית

עמדת מכתב לפי סניף 46

לתיבת הדואר

mechonbenmelech@gmail.com

בשורה טובה למבקשי ה'

ניתן להאזין לשיעורי רבינו 'צוק"ל בקו השיעורים

'קו בן מלך'

03-3077354

ישנה אפשרות לבחור במאגר הממוחשב ולהאזין לשיעורים
בפרשת השבוע

שמועו ותחי נפשכם

ויהי רצון שנוכה להגדיל תורה ולהאדירה

מכון כתבי בן מלך
הנהלה

הודעה חשובה ומשמחת לתורמי המכון

ניתן לקבל החזר מום

על תרומות למכון בגובה של

עד 35% מערך התרומה

לפי סעיף 46

אוצרות
בן מלך

בחודש האביב הוציאה ה' אלוֹקִיךָ ממצרים לילה' (דברים טז, א).

הרי מודגש שזמן יציאת מצרים היה בלילה. והרי זה כאמור, משום שקביעות זמנה של מכת בכורות היה בלילה. וכן נאמר שם בהמשך - 'שם תזבח את הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים' (פסוק ו). מפורש שיעקר גדר מועד היציאה ממצרים הוא 'בערב כבוא השמש'. ואילו מה שהיה זה בט"ו בניסן, הוא גדר זמן נוסף.

* * *

ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הבתים אשר יאכלו אותו בהם (יב),
(ז)

בפסוקים אלו, כאשר מצוה ה' ביד משה על נתינת הדם על הפתחים, מקדים הדיבור את המזוזות לפני המשקוף. ואילו להלן, כשמשה מודיע את דבר ה' לישראל, הריהו מקדים את המשקוף לפני המזוזות - 'ולקחתם אגודת אוזב וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות' (יב, כב). ויש להבין מה ראה משה לשנות את הסדר שנאמר לו, והקדים להם את המאוחר למצוה.

ובמכילתא דרשו - 'ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף. שומע אני אם הקדים זה לזה לא יצא, ת"ל והגעתם אל המשקוף ואל שתי המזוזות, הא אם הקדים זה לזה יצא' (פרשה ו).

הרי מבואר בזה כי אין סדר הקדימה מעכב. אולם עדיין צריכים הדברים תלמוד, שכן אף אם להלכה למעשה למדנו מכאן שאם הקדים זה לזה יצא, הרי ודאי לא לחינם נקט ה' במאמרו כסדר הזה דווקא - המזוזות תחילה ואחריהן המשקוף, ואילו משה נקט דווקא כסדר ההפוך - המשקוף תחילה והמזוזות אחריו.

והנראה לבאר בזה, כי קביעת סדר הקדימה בין המזוזות לבין המשקוף, חלוקה בין שני צדדים, שמצד שורש המצוה, קודמות המזוזות למשקוף,

משום שהמזוזות ניכרים יותר, ומשמשות כחלק יסודי מפתח הבית יותר מאשר המשקוף. ומצות 'מזוזה' תוכיח, שכאשר ציוותה תורה שכל איש מישראל יקבע על פתחו את פרשיות האמונה בה' ובתורתו, לא חייבתו לקבעה אלא על המזוזות ולא על המשקוף. ואם כן, אף במצות נתינת הדם האמורה כאן - הגם שחובתה היא גם על המשקוף - הרי שחובת הנתינה על המזוזות עיקרית יותר, ודינה שתהא קודמת למשקוף.

ואולם מאידך גיסא, מצד סדר מעשה המצוה, דווקא המשקוף הוא הראוי להקדים את המזוזות, משום שכך דרכה של כל משיחה להיעשות מלמעלה למטה, וכל מעשה שאינו כדרך עשייתו יש בו משום פגם וחסרון! לפיכך, מצד שלימות מעשה המצוה, מן הראוי להקדים נתינת הדם על המשקוף, שהוא החלק העליון, לפני נתינתו על המזוזות.

הנה כי כן, כאשר הקב"ה מצווה את דברו למשה, הרי אמרת ה' צרופה, והמצוה נמסרת לפי שורש עניינה, כאשר המזוזות קודמות למשקוף, וסדורים בדרך 'לא זו אף זו', לא זו בלבד שיתנו את הדם על המזוזות, אלא אף על המשקוף יתנוהו. אך כשמשה משמיע את הדברים אל בני ישראל, הריהו מלמדם כיצד יקיימו זאת בפועל, וסדר העשיה בפועל אינו נקבע כסדר חשיבותם, אלא לפי דרכו של עולם, שמושחים העליון בראשונה והתחתון באחרונה.

*

דוגמא לדבר אנו מוצאים בפרשת מעשה המשכן וכליו, כי הנה בפרשת תרומה, שבה מצוה ה' את משה על הקמת המשכן וכליו, ניתן הציווי המפורט על הכלים תחילה (פרק כה) ואחריהם על המשכן (פרק כו), ואילו בפרשת כי תשא, כאשר הקב"ה ממנה את בצלאל לעשיית המלאכה בפועל, הריהו נוקט בסדר הפוך, תחילה את המשכן ואחרייו את הכלים - 'את אהל מועד ואת הארון לעדות ואת הכפורת אשר עליו ואת כל כלי

1. ובדומה לדין שאמרו בגמרא - 'אמר חזקיה אמר רבי ירמיה משום רבי שמעון בן יוחאי כל המצות כולן אין אדם יוצא בהן אלא דרך גדילתן שנאמר עצי שטים עומדים' (סוכה מה:).

האהל' (לא, ז). ובעקבות כך, אף בפרשת ויקהל מקים בצלאל תחילה את האוהל (פרק לו) ואחריו את הכלים (פרק לז).

והנה בגמרא (ברכות נה.) מבואר, שמשה רבינו מסר את הדברים לבצלאל כפי שנאמרו לו בפרשת תרומה, ובצלאל מדעתו הבין שבעשייתם בפועל הסדר שונה, והודה לו משה כי כן נצטווה מאת ה'.

ונתבאר במקומו על פי היסוד האמור, כי עיקר טענת בצלאל היתה סברא הלכתית על הסדר הראוי מצד המעשה, וכאשר הדגיש ואמר - 'מנהגו של עולם אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים'.

כלומר, הן אמת שבשעת הציווי, ראויה עשיית הכלים להיאמר קודם לעשיית המשכן, משום שהכלים מקודשים יותר ונחשבים לעיקר, והבית אינו עומד אלא לשמש, מכל מקום לא תהא זו עשייה נכונה אם בפועל יוקדמו הכלים לאוהל, כי דרך העשייה המתוקנת היא להכין תחילה את הבית המשמש מקום להבאת הכלים לתוכו, ולאחר מכן לעשות את הכלים עצמם.²

*

ועל כל פנים, במצות נתינת הדם על המזוזות ועל המשקוף, מבואר במכילתא שלהלכה למעשה אין הסדר מעכב, אולם עדיין יש לדון מהו הסדר הנכון בזה לכתחילה [ומלשון המכילתא אין לדייק איזה מבין שני הפסוקים עיקר, לפי שהדברים נכפלים שם בשני הכתובים, הן בפסוק הראשון (פרשה ו) והן בפסוק השני (פרשה יא). ובשניהם מבואר שהאמור בזה מוציא מן האמור בזה].

ובפירוש המלבי"ם למכילתא שם (פרשה ו) כתב - 'הגם שאין הסדר מעכב, טוב להתחיל במזוזות שהם קרובים אליו ואין מעבירים על המצוות, ומשה רצצה ללמדם שאין סדרם מעכב, תפס לשון 'והגעתם', שאם הפתח נמוך עד שידיו

מגיעים בקל אל המשקוף, יתחיל במשקוף משום אין מעבירין'.

אמנם לפי האמור נראה, שהסדר הראוי לכתחילה הוא כפי שנקט משה בדברו אל בני ישראל - המשקוף תחילה והמזוזות אחריו, לפי שזוהי דרך העשייה המתחייבת מצד שלימות מעשה המצוה, ואולם אם הקדים את המזוזות לפני המשקוף לא הפסיד, כי מאחר שמצד שורש המצוה חשובות המזוזות יותר מאשר המשקוף, הרי שסוף סוף יש מקום לקיים את המצוה גם בסדר זה.

* * *

וככה תאכלו אותו, מתניכם חגורים, נעליכם ברגליכם, ומקלכם בידכם, ואכלתם אותו בחפזון פסח הוא לה' (יב, יא)

סיום הפסוק 'ואכלתם אותו בחפזון', הוא ביאור וטעם על כל הדברים הללו שבפסוק. שגדרה תורה בפירוש כיצד יאכלו אותו עם סמוני חפזון, דהיינו - מתניכם חגורים, נעליכם ברגליכם, ומקלכם בידכם. אכן יש לדעת יסוד הדבר משום מה ציוותה תורה לאכלו בחפזון.

יתירה על זאת עלינו להבין את ההלכה שמצות חפזון לא נאמר אלא בפסח מצרים ולא בפסח דורות, כדאיתא במשנה - 'מה בין פסח מצרים לפסח דורות, פסח דורות מקחו מבעשור □ ונאכל בחפזון וכו'" (פסחים צו). ובגמרא שם - 'מנא לן, דאמר קרא ואכלתם אותו בחפזון, אותו נאכל בחפזון ואין אחר נאכל בחפזון'. ומהא שלא נתחייבו באכילת חפזון רק בפסח מצרים ולא בפסח דורות, משמע שאין עניינו של אכילת חפזון שייך אלא בפסח מצרים, וצריך לדעת מהו ענין זה, ומשום מה אין זה שייך בפסח דורות.

ונראה, שגדר קרבן הפסח מצוותה לעשותה סעודה של חירות, כלומר חובת הסעודה שיהיו

2. כן אנו מוצאים גם בקרבן היולדת, שהקדים בה הכתוב את העולה לפני החטאת - 'אחד לעולה ואחד לחטאת' (ויקרא יב, ח) - אף על פי שבהקרבתו בפועל קודמת החטאת לעולה, ועיין רש"י (שם) - 'אחד לעולה ואחד לחטאת - לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל הקרבת חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים (דף צ.). וראה מה שיבארנו בזה בספר בן מלך פרשת תזריע שם.

בה סממנים של אכילת חירות. ולכן במצרים כיון שהיו עד אז משועבדים לפרעה, הרי הדרך לבטא 'דרך חירות' בתוך מצרים הוא באופן כזה שהם ערוכים ולבושים כעומדים לצאת, כי היוצא מבית עבדים הרי הוא בן חורין.

וממילא מבואר דרך בפסח מצרים מבטא אופן אכילה זה מציאות של חירות, אבל בפסח דורות, אדרבה, דרך החירות היא לאכול באופן של ישוב הדעת בלא חפזון. 'אותו נאכל בחפזון ואין אחר נאכל בחפזון'.

והנה לא נמצא דבר מפורש בגמרא וברמב"ם לגבי קרבן פסח אם מצוותו לאכלו בהסיבה, אכן נראה פשוט שחייב בהסיבה, שלא גרע ממצה וארבע כוסות, ואדרבא הוא עיקר אכילת החירות וחשיבות שבליילה הזה.

ונראה דמכאן למדו חכמים לדין הסיבה בליל פסח, שלא נתבאר בגמרא מקור דין זה (ועיין ברא"ש דאם אכל מצה בלא הסיבה לא יצא, ומשמע לכאורה דדין הסיבה הוא מה"ת. ועיין בגר"ז הלוי על הרמב"ם הלכות חמץ ומצה מש"כ בזה). והיינו דכשם שבפסח מצרים היתה מצוותו לאכלו בדרך חפזון המורה על החירות, כמו כן בפסח דורות מצוותו לאכלו דרך חירות בהסיבה כבני מלכים, שזה דרך החירות בכל הדורות. להורות על הגאולה והשחרור שיצאנו לחירות עולם.

והנה מצות הסיבה באכילות של ליל פסח, מבוארת במשנה - 'אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב' (פסחים צט:). וברש"י - 'כדרך בני חורין זכר לחירות'. וכעין זה מבואר בשאלות 'מאי טעמא דהוא יומא הוינן בני חורין' (שאלתא עז). ומשמע בדבריהם, שההסיבה הוא רק ציון וזכר למאורע הגאולה שנהיינו אז בני חורין. ועל דרך זה איתא במדרש שכל טוב (עמ' 031) שהטעם להסיבה הוא משום 'פרסומי ניסא'. וכן משמע בירושלמי - 'אוכלין מסובין להודיע שיצאו מעבדות לחירות' (פרק ערבי פסחים הלכה ה).

אמנם ברמב"ם משמע שאין ההסיבה רק זכר לחירות, אלא בליילה הזה צריך כל אדם לנהוג בעצמו 'הנהגה דרך חירות', ולכן חייב בהסיבה

כדי לבטא מה שהוא עתה 'בן חורין'. שכתב 'בכל דור ודור חייב אדם להראות את עצמו כאילו הוא בעצמו יצא עתה משעבוד מצרים וכו'. לפיכך כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות והוא מיסב דרך חירות' (הלכות חמץ ומצה פ"ז ה"ו). וכן כתב בפירוש המשנה - 'כדי שיאכל כדרך שהמלכים והגדולים אוכלים עד שיהיה דרך חירות' (פסחים פ"י מ"א).

ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, והכיתי כל בכור בארץ מצרים, מאדם ועד בהמה, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים אני ה' (יב, יב)

בהגדה של פסח - 'ויוציאנו ה' ממצרים - לא על ידי מלאך, ולא על ידי שרף, ולא על ידי שליח, אלא הקדוש ברוך הוא בכבודו ובעצמו, שנאמר, ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה וכו' ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, אני ולא מלאך, והכיתי כל בכור בארץ מצרים, אני ולא שרף, ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים, אני ולא השליח, אני ה', אני הוא ולא אחר'.

יש לבאר שה'מלאכים' הנזכרים כאן, הם כוחות הטבע שהקב"ה פועל על ידם בעולם, וכדכתיב 'עושה מלאכיו רוחות משרתיו אש לווהט' (תהילים קד, ד), כלומר שהרוחות והאש הם מלאכי ה' לפעול פעולותיו בעולם. והנה כל המכות היו מאורעות ניסיים שהפליאו לעשות על ידי כוחות הטבע, והם היו שלוחי ה' להכות במצרים, היאור נעשה דם, והצפרדעים, והכינים וכו'. וכן כתיב 'שלח חושך ויחשיך' (שם קה, כח). אולם מיתת הבכורים לא היתה על ידי כוחות הטבע, אלא פעולה ביד ה' בכבודו ובעצמו, אשר הוא אדון הנשמות ונטל מהם חיותם.

והטעם שדווקא מכת בכורות באה על ידי הקב"ה בכבודו ובעצמו, כי מכה זו היא היתה מיועדת להוציא בפועל את ישראל ממצרים, וכמו שביארנו בפרשת שמות, בפסוק 'הנני הורג את בנך בכורך' (ד, כג), שהיציאה היתה מלכתחילה אמורה להיות דווקא על ידי מכת בכורות.

ועל כן מבואר שעצם היציאה ממצרים אשר

באה להראות תוקף יד ה' ולגלות זרוע עוזו, ראוי שתבוא על ידי הקב"ה בעצמו, 'ובמורא גדול זו גילוי שכינה'.

ונוסף על כך היתה בכך הוראת חביבות נפלאה לעם ישראל, אשר גאולתם באה על ידי הקב"ה, אשר הוא ירד למצרים וגאלם בכבודו ובעצמו, כבנים חביבים לאביהם שבשמים, ולא שלח שליח לגאלם.

ובמדרש - 'אמר רבי שמעון גדולה חבתן של ישראל שנגלה הקב"ה במקום עבודת כוכבים ובמקום טינופת ובמקום טומאה בשביל לגאלן, משל לכהן שנפלה תרומתו לבית הקברות ואומר מה אעשה, לטמא את עצמי אי אפשר, ולהניח תרומתי אי אפשר, מוטב לי לטמא את עצמי פעם אחת וחזור ומטהר, ולא אאבד את תרומתי, כך אבותינו היו תרומתו של הקב"ה, שנאמר (ירמיה ב, ג) 'קודש ישראל לה' ראשית תבואתו', היו בין הקברות שנאמר 'כי אין בית אשר אין שם מת', ואומר 'מצרים מקברים', אמר הקב"ה היאך אני גואלן, להניחן אי אפשר, מוטב לירד ולהצילן שנאמר (שמות ג, ח) 'וארד להצילו מיד מצרים' (שמו"ר טו, ה).

ושמרתם את המצות כי בעצם היום הזה הוצאתי את צבאותיכם מארץ מצרים, ושמרתם את היום הזה לדורותיכם חוקת עולם (יב, יז)

כלומר שהמצות מורים על היציאה בחפזון, והיינו כיון שיצאו 'בעצם היום הזה', ולא המתינו כמה ימים עד שתהיה הליכתם מצוידת כראוי עם צידה לדרך, כי לא יכלו להתמהמה מרוב חפזונם להיגאל, ואפו את הבצק עוגות מצות.

וברש"י - 'רבי אישיה אומר אל תהי קורא את המצות אלא את המצוות, כדרך שאין מחמיצין את המצות כך אין מחמיצין את המצוות, אלא אם באה לידך עשה אותה מיד' (והוא ממכילתא).

וצריך לדעת מה הקשר של הלכה זו שלמדן מדרשה זו לפשוטו של מקרא.

ונראה כי תוכן ורעיון הדרשה קשור לתוכנה של מצות מצה, כי המצות הרי הם באים כציון לחפזון שהיה בעת יציאת מצרים, והנה מה שמיהרו לצאת ממצרים, אחד ממשמעויותיו הוא שישאל הלכו אחר ה', כדכתיב - 'כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך אהבת כלולותייך לכתך אחרי במדבר' (ירמיה ב, ב).

[ולזה רמז המשורר בשיר השירים 'משכני אחרין נרוצה' - שמיד שקרא להם ה' לבוא אליו, מיד רצו אחריך].

נמצא שמה שיצאו בחפזון ולא יכלו להתמהמה אפילו כדי להכין להם צידה לדרך, היה בזה ביטוי שממהרים ומשתוקקים ללכת ולהיכנס לחלקו של ה', ולא אבו להתמהמה אפילו רגע אחד להישאר במצרים.

ומעניין זה דרשו שכשם שהם רצו אחר ה' ולא החמיצו אפילו רגע, כמו כן מוטל עלינו לרדוף אחר המצוות ולא להחמיצם ח"ו.

ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות כי לא חמץ כי גורשו ממצרים ולא יכלו להתמהמה, וגם צדה לא עשו להם (יב, לט)

נראה לדייק בלשון הכתוב 'כי גורשו ממצרים, ולא יכלו להתמהמה'. כי החפזון היה משני טעמים, גם מחמת כי גורשו על ידי חפזון המצרים. וגם מחמת עצמם כי לא יכלו להתמהמה ולא היה בכוחם לסבול עוד, מחמת מרירות גלותם במצרים, וגודל שאיפתם לצאת לחירות וגאולה. והחפזון מסמל גאולה מאפילה לאורה, כעבד הבורח מבית עבדים כי רע ומר לו שם.

ובזה יתכן ליישב מה שדרשו חז"ל 'לחם עני' 'מה עני דרכו בפרוסה אף כאן בפרוסה' (פסחים קטו:). ולכאורה תמוה שהרי מצה באה לזכר הגאולה בחפזון, ולא לזכר העבדות והשעבוד. ומה שנקרא לחם עוני, היינו שהוא לחם מחוסר ודל שנעשה במהירות ואינו שווה להחמיץ.

אמנם על פי המבואר כאן, יש לבאר שיש בעצם החפזון גם ביטוי מסויים לקושי השעבוד,

כלומר שמחמת כן יצאנו בחפזון משום שלא היו יכולים לסבול עוד קושי השעבוד ולא יכלו להתמהמה, ומתוך הקושי הזה מיהרנו לצאת לחירות. ועל כן יש מקום לעשות ציון במצה גם לעוני ולסבל, למרות שהמצה באה להזכיר את החירות, אולם החירות באה מתוך חפזון, דהיינו מתוך מהירות ובריחה מקושי השעבוד.

כל עדת ישראל יעשו אותו (יב, מז)

יש לעיין מה בא כתוב זה ללמדנו, שהרי וודאי כל המצוות מוטל על כל ישראל לעשותם. ועיין רש"י שבא ללמד על פסח דורות, שאין צריך להימנות דווקא למשפחותיו כמו בפסח מצרים, אלא כולם יכולים להימנות יחדיו. והוא ממכילתא.

ונראה שזה בדרך דרש, אבל פשוטו של הכתוב בא ללמדנו שקרבן פסח הוא 'קרבן ציבור'.

ואף שגדר חיובו חל על כל אחד ואחד, שיש לו להימנות על שה, והיחידים המנויים מביאים אותו, הרי זה כדי שיהיה שיעור אכילה לכל אחד ואחד, אבל ביסודו הפסח הוא קרבן ציבור. כלומר שקרבן פסח הוא קרבן הברית של עם ישראל כולו, כלומר שעל ידי קרבן זה עם ישראל כולו מכתירים את ה' כאלוקיהם ומקבלים את עול מלכותו לעבדו.

וכן אמרו בגמרא (יומא נא.) שפסח איקרי קרבן ציבור משום 'דאתי בכנופיא' (מובא ברש"י פסחים טו: ד"ה פסח). כלומר שמצות הקרבנות הוא בקהל רב.

ומטעם זה נובעת ההלכה שאמרו במשנה 'הפסח נשחט בשלש כתות, שנאמר ושחטו אתו כל קהל עדת ישראל, קהל ועדה וישראל' (פסחים טו:). ובגמרא איתא - 'אמר רבי יצחק, אין הפסח נשחט אלא בשלוש כתות של שלושים שלושים בני אדם'. כלומר ששחיטת הפסח צריכה כנופיא, ומעיקר מצוותו הוא לעשותו בציבור גדול.

ובירושלמי למדו מזה דין דחיית שבת - 'מה תמיד קרבן ציבור דוחה שבת אף פסח קרבן ציבור דוחה את השבת' (פסחים פ"ו ה"א, והוא מתוספתא פ"ד הל"ג).

ובעת שהותרו הבמות היה ניתן להקריב כל

קרבנות היחיד על במה קטנה של יחיד, אבל פסח וקרבנות ציבור באו רק בבמה גדולה, וכדתנן במשנה - 'אין בין במה גדולה לבמה קטנה אלא פסחים' (מגילה ט:). ומקור דין זה הוא בכתוב בפרשת ראה - 'לא תוכל לזבוח את הפסח באחד שעריך וגו' כי אם אל המקום אשר יבחר ה' וגו' (דברים טז, ה-ו). ובפסוק כאן מבואר יסוד הדבר, דהיינו שקרבן הפסח הוא קרבן כללי של כל עם ישראל, והקרבנות היא הקרבה אחת גדולה ומאוחדת [ועיין 'העמק דבר' כאן שכתב כעין זה].

ונראה שיש משמעות נוספת לגדר זה שהוא 'חובת ציבור', דהנה נחלקו האחרונים בענין קרבן פסח אם חל מצות עשה לעשותו למי שמצוי בדרך רחוקה, עיין מנחת חינוך מצוה ה (ד"ה והצל"ח) שמביא דעת הצ"ח שאין חיוב על כל אחד מישראל לעלות לירושלים ולהקריב קרבן פסח, אלא כל מי שהוא בדרך רחוקה פטור מעשיית הפסח.

והמנחת חינוך פליג עליה וכתב - 'וודאי מצות עשה על כל ישראל לעשות הפסח ככל מצות עשה שבעולם, ומחוייב לילך מקצה הארץ להתקרב עצמו כדי לקיים מצות עשה, אך אם עבר והוא בדרך רחוקה יש דינים שציוותה התורה, אבל בוודאי מחוייב להתקרב ולקיים מצות עשה'.

והנראה בזה, שאף שאינה חובה פרטית על כל אחד ואחד לעלות ולהקריב קרבן פסח. אולם יש במצוה זו חובה כללית על עם ישראל, שגם אם כל ישראל שאינם טמאים יהיו בדרך רחוקה, וכל אחד מצד עצמו פטור מן הקרבן. אולם יש חובה על כלל ישראל, לדאוג שיהיו איזה אנשים מישראל במקדש ביום ארבעה עשר בניסן ויקריבו את הפסח, ומוטל עליהם לבוא אפילו מדרך רחוקה, בכדי להיות בעזרה לעשות את הפסח, ויתקיים על ידם חובת העם.

ובדומה לזה מצינו במצות לולב במקדש, שנחלקו האחרונים אם חובה לבוא למקדש ולשמוח בלולב שבעת ימים. עיין בבאיור הגרי"פ פערלא על ספר המצוות לרס"ג שכתב בפשיטות, שיש חובה על כל אחד ואחד לעלות למקדש בכל

יום ויום בחג הסוכות, וליטול את הלולב (ח"ג מלואים סימן ה).

אולם עיין ב'שפת אמת' (סוכה מא. במשנה) שפשוט ליה מלישנא דמתני' שאין מצוה זאת מחייבת לבוא למקדש, ורק מי שנזדמן לו להיות במקדש, מוטל עליו חובת מצוה זו ליטול את הלולב. וכן כתב בחידושי ר"מ קזיס (שם), וכן משמעות לשון הריטב"א (סוכה מג).

ולפי מה שכתבנו כאן בקרבן פסח, נראה שכמו

כן הוא הגדר במצות לולב כל שבעה במקדש, שאף שאינה חובה פרטית על כל אחד ואחד לעלות ולשמוח לפני ה', בכל זאת יש במצוה זו חובה כללית על עם ישראל, שיהיו אנשים מישראל במקדש, בכל יום מימי החג, כדי שהם יקיימו את מצות 'ושמחתם לפני ה' אלוהיכם שבעת ימים' על ידי נטילת הלולב והנענועים. ואלו הנמצאים במקדש בימים אלו, מקיימים חובה זו של כלל ישראל, שהם שמחים לפני ה' בלולב, עבור כללות חובת העם.

היכל השבת

כי אני ה' מקדישכם

והם לו כשעשוע, כעניין הכתוב - כי כרם ה' צבא- ות בית ישראל ואיש יהודה נטע שעשועיו (שם ה, ז).

והוא בחינת העולם הבא, כדאיתא - אטייל עמכם בגן עדן (רש"י ויקרא כו, יב). כלומר שבעולם הבא הנחת רוח והשעשועים להקב"ה, הוא מעצם מעלתם רוממותם וקדושתם של כנסת ישראל.³

ועבודת השבת בבחינה זו היא, שהאדם ירומם את נפשו, ויעורר בעצמו את מעלותיו, שיהיה פועל ומאיר וניכר בו חלק הקדושה שבנשמתו, וימצא בנפשו את מעלתו הפנימית החבויה ויביאה לידי גילוי, עד שיזדהר ויקרן אור פניו מקדושה זו. בחינת - לבשי בגדי תפארתך עמי⁴ (פזמון לכה דודי).

תפארת גדולה בעצם היות ה' לנו לאלוקים

וכן מצדו של עם ישראל, הרי זה שהקב"ה הוא לנו לחלקינו, והוא אלוקינו, בפשוטם של דברים, הוא בזה שנותן הקב"ה לישראל חיים ושלום,

המעלה בעצם עמידת ישראל לפני ה'

בשבת קודש, עבודתנו היא, להיות עצם מציאותינו קדושה ולעמוד לפני ה' ברוממות והתעלות. וזה עצמו התכלית והמטרה להיות עם ישראל עומדים בתפארת והדר לפני ה' - 'ישראל אשר בך אתפאר'.

בשבת נחשף הסוד הנשגב של הדיקות שיש להקב"ה עם כנסת ישראל - ואתעטרת לתא בעמא קדישא (זוהר כגוונא). השכינה מתעטרת בעם ישראל. המציאות של עמידת עם ישראל עם קדושו לפניו, היא עצמה עטרה למלך. כי בשבת מתגלה המעלות והשלימות שבעצם מציאותם של ישראל, אצילותם ועדינותם, רוממותם וקדושתם, הזוך והטוהר שבפנימיות לבם. וכפי שמשבח הדוד את הרעיה בשיר השירים. ובמדרש - שחורה אני ונאווה - שחורה אני בימות החול ונאווה בשבת (שהש"ר א, לו).

ולכן בשבת הקב"ה מתפאר ומתעטר בישראל - ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ (מנחה של שבת).

3. שבפשוט הדברים אין מוטל עלינו שום תפקיד של חובת עבודה או קיום מצוות בעולם הבא.

4. ובשם הס"ק מסלונים מובא - תפארת עטה ליום המנוחה - רצה לומר שבלבוש של בחינת תפארת, אי אפשר להתלבש ולהתכסות רק ביום השבת, אבל בימות החול אין להתלבש במידת תפארת, שלא יבוא עי"ז לגיאות כפשוטה (תורת אבות - שבת אות קמה).

ארץ ומקדש, נבואה ותורה, ומשפיע עלינו שפע טובה וברכה, ומשגיח ומגן עלינו, והוא גואלינו ומושיענו. אמנם בעומק הדבר, יש עוד בחינה נעלית ונשגבה של קשר, דהיינו עצם הדבר שיש לנו כביכול אותו ית"ש, כלומר עצם הקשר עם הקב"ה, מה שזכינו שה' הוא אלוקינו - אלוקי ישראל, זה הוא הנתונה הנעלית ביותר. דהיינו שהוא קרוב אלינו, ומראה עצמו לנו לדעתו ולהשיגו ולהיות דבקים בו, ומשרה שכינתו עלינו ונותן לנו את ידידותו. ובשבת קודש עוסקים יותר בדביקות וקשר זה.

בשבת, אין הגישה אל ה' והעמידה לפניו, רק מצד רוב טובותיו עלינו בעבודה של תודה. אלא הרבה למעלה מזה, כנסת ישראל מתענגת מעצם קירבת ה' והידידות שיש לנו עם הקב"ה. בשבת קודש הקב"ה מראה את עצמו לישראל, שיזכו לראות בנועם זיוו, ונותן בהם כח והשגה רוממה לראות את שבחו וגדולתו - דודי צח ואדום דגול מרבבה - - חכו ממתקים וכולו מחמדים זה דודי וזה רעי (שיר השירים ה, י). ישר לן שופריה ונחזי ביקריה (זמירות הארז"ל לצפרא דשבתא). ובחינה זו היא מעין העולם הבא, שאין בו אכילה ושתייה ואין בו קבלת צרכים אלא - צדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה (ברכות ז.ז).

שני דרגות בבחינת 'רעיה' - 'אשת חיל' ו'שיר השירים'

הקשר הנשגב שבין קוב"ה וכנסת ישראל אשר נמשל ליחס של דוד ורעיה, מצינו בו שני סוגי שבח, שעליהם נאמרו שני שירים על ידי שלמה המלך⁵ ע"ה, שיר לכל אחד מהם.

האחד הוא שיר 'אשת חיל' (משלי לא) המדבר בשבח עבודתה של הרעיה, שהיא עזר לאיש, ובטח בה לב בעלה ושלל לא יחסר, והיא גמלתהו טוב, דרשה צמר ופשתים, והיא כאניות סוחר, ותקם בעוד לילה וכו'. הכל על עמלה ועבודתה הנאמנה והמסורה של האשת חיל. והוא משל על התלמיד חכם והצדיק, וכן על כללות כנסת ישראל, במה שעומדים לפני ה' כרעיה נאמנה ומסורה, וכאשת חיל, שעושים רצון הקב"ה ועוסקים תדיר בעבודתו, שומרים את תורתו, מכבדים את שמו ומשרתים אותו.

השיר השני אשר מדובר בו בקשר שבין הדוד והרעיה, קוב"ה וכנסת ישראל, הוא מגילת 'שיר השירים'. אך שיר זה, אין תוכנו מבוסס על ענייני עבודתה ונאמנותה, וכל הדברים שהרעיה עושה עבור הדוד. כי אם כל השבחים הנאמרים בה, הם על עצם מציאותה של הרעיה, אשר יש בה מעלות בעצם, חביבותה ורוממותה, כבודה ותפארתה. כלומר מעלותיהם הנשגבות של עם ישראל בעצם נפשם, תכונותיהם הנעלות, זוך לבם צדקתם וקדושתם, יושרם וטהרתם אצילותם ועדינותם. ב'שיר השירים' הדוד משבח את הרעיה על מעלותיה שבעצמותה וכן משבחת הרעיה את הדוד על עצם מהותו, 'חכו ממתקים וכולו מחמדים'. ולא על מה שמשפיע לה טובה.

יום השבת הוא הזמן בו הקב"ה - הדוד, מכניס את כנסת ישראל - הרעיה, למחיצתו. ועבודתם היא בעצם היותם עומדים לפניו בקומתם ובזיוו, והם עטורים בכבוד והדר, ברוממות ובקדושה. והם זוהרים בזיו השכינה ובאורה של תורה. ומשום כך נהגו לומר שיר השירים בשבת⁶.

5. כי שלמה המלך, אצלו היה בחינת 'רעיה', בחינת הידידות והאהבה עם הקב"ה כעניין הכתובים - ויאהב שלמה את ה' (מלכים א' ג-ג) וה' אהבו. ויקרא את שמו ידידיה בעבור ה' (שמואל ב' יב-כד). וישב שלמה על כסא ה' (דה"א כט-כג) וכן עם ישראל היה בתקופה זו, בבחינת רעיה, שהתעורר תוקף הידידות בבניין בית המקדש - כדכתיב - מה ידידות משכנותיך. והיו ישראל אז בשיא רום המעלה, בשלווה ובטובה.

6. ויש בזה כמה מנהגים, יש האומרים אותו בערב שבת אחר חצות, לקראת כניסת השבת. ויש הנוהגים לאמרו בליל שבת. ועיין בליקוט 'מעם לועז' שזמן אמירתו כל יום השבת, רק שמקדימים לאמרו בכניסתה, ואם לא אמרה בידו להשלים אמירתה כל משך יום השבת. ועיין בסידור של"ה שסידר אמירתה בשלשה חלקים, לפני כל סעודה מסעודות היום. ועכ"פ זמן אמירת 'שיר השירים' הוא במשך כל השבת.

ערב שבת - 'אשת חיל', שבת קודש - 'שיר השירים'

גם 'אשת חיל' שנוהגים לאמרו בליל שבת. הוא מהאי טעמא, שכיון שביום השבת הוא הזמן שבו זוכה כנסת ישראל, לעמוד כמטרוניתא ורעיה ביחס לקוב"ה. לכן הוא הזמן הראוי והמתאים להזכיר כל ענייני השבח שלה כרעיה ואשת חיל.

כי כל ימות החול אין מאיר כל כך ענין הידידות, ואנו רואים את היחס יותר במבט של עבד וכן. ורק בשבת רואים למפרע גם את עבודת ימות החול כעבודת רעיה - 'אשת חיל', ומשום כך זמן אמירתו הוא דווקא בליל שבת, בסיום ששת ימי המעשה. שאז משבחים את האשת חיל על כל עבודת ימות החול שעובדים את ה' במסירות ונאמנות, ביגיעה ועמל'.

אולם עבודת השבת עצמה, היא למעלה מבחינת 'אשת חיל'. אלא היא בבחינה הרוממה והנשגבה של 'שיר השירים'.

והוא הביאור במה שאמרו חז"ל - **כל השירים קודש ושיר השירים קודש קדשים** (מסכת ידים פ"ג מ"ה). כלומר כשם שבמקדש כל כלי הקודש, כגון המזבח והשולחן והמנורה הם כלים של שירות ועבודה שבהם עם ישראל עובד ומשרת את ה'. אבל בקודש הקדשים אין כל כלי-שרת של עבודה,

כי אם הארון והכרובים, שהוא מסמל את הדביקות והידידות שבין קוב"ה וכנסת ישראל. עצם הדבר שיש לו להקב"ה את כנסת ישראל, וישראל יש להם את הקב"ה. וכן הוא בעניין השירים, שכל השירים הם קודש, שתוכנם הוא על הטובות שעושה הקב"ה לישראל, אולם תוכן עניינו של שיר השירים, היא על עצם הידידות והדביקות, ומשום כך היא 'קודש קדשים'.

ומאותו טעם, גם השבת נעלה על יתר המועדים, כי כל המועדים הם ימי מקרא קודש הבאים על הטובה והברכה שנתן ה' לישראל. אולם השבת הוא אות על עצם הקשר והידידות של כנסת ישראל וקוב"ה - **אות היא ביני וביניכם לדורותיכם לדעת כי אני ה' מקדישכם**. 'כמלך שיושב ומטרונה יושבת כנגדו' (מכילתא פרשת כי תשא). הרי שכל המועדים הם בחינת 'קודש', ויום השבת 'קודש קדשים' (איגרת הגר"א).

ומשום כך יום השבת שהוא קודש קדשים, הוא היום שבו ראוי ויאה לשורר שירת קודש זו, שירת קודש קדשים. וכן היה מנהג האריז"ל ללבוש בגדי לבן בשבת, משום שעמידת היהודי לפני ה' בשבת קודש, היא בבחינת לפני ולפנים, בקודש הקדשים. והוא מעין העולם הבא - **שצדיקים יושבים ועטרותיהם בראשיהם ונהנין מזיו השכינה**.

חכמה ומוסר

קבלת העבודה כ'תפקיד'

זאת נוסף על האמת והיושר שבמשפטי התורה. אולם עבודתם של ישראל אינה רק מצד החשיבות והרוממות שבעצם הדברים, אלא משום שקיבלו על עצמם חובה קדושה זו כתפקיד וכיעוד לאומה, ומצד התחייבותם והתקשרותם בדבר זה הריהם עוסקים בתורה ובמצוות.

חובת עם ישראל מצד קבלת העבודה על עצמם

עצם העבודה לה' והליכה בדרכיו ועשיית רצונו, הרי היא מתבקשת מצד עצמה, הן מצד גדלות השי"ת ועוצם קדושתו, והן משום שהוא מיטיב עם כל הנבראים, ובמיוחד עמנו עם ישראל,

7. ולפי זה, הזמן המתאים לאמירת 'אשת חיל' הוא דווקא בליל שבת, שהוא סמוך לששת ימי המעשה. ואם לא אמרה בליל שבת, שוב אין מקום לאמירתו ביום השבת. ומסתבר שזמנו הוא בדווקא לפני קידוש, שעדיין לא קידש את השבת.

בדעתו שלאורך כל עתידו יהא כפוף לקיום מצוות אלו, ונמצא כל חייו הם חטיבה אחת של קיום. מה שאין כן העושה בלי התחייבות, בכל עת בידו להפסיק קיום דבר זה, ועשייתו עתה אין בה כל הבטחה לגבי העתיד, ונמצא שכל פעולה עומדת בפני עצמה, ואין בה את החשיבות והרוממות של קיום רצוף ושלם לאורך זמן.

מציאות של עובד

יתירה על כך, הרי העושה ומקיים משום רצונו, אינו שייך לעשייה זו אלא בעת העשייה והקיום, ומשסיים את הפעולה הרי בשעה זו אינו עוסק בעבודת ה'. לעומת זה, המשועבד והמחוייב לתפקיד, הרי בכל עת הוא עומד הכן לעסוק בכל מה שמצווה עליו. ואף כאשר אינו עוסק בפועל במעשה המצות הרי עול קיומם מוטל עליו, והוא בבחינת עומד לפני ה' לשרתו בכל עת.

מסירת האישיות לעבודה

בנוסף למעלות אלו בתוקף הקיום, יש בכך גם שינוי באיכות, כי 'תפקיד', ממלא את כל מהותו של האדם, שהוא נעשה בעל התפקיד כמו 'מלך' או 'כהן גדול' שכל מציאותו וסדר חייו הוא מלכות וכהונה. 'תפקיד', משמעותו שזה הדבר המרכזי בחיים, כלומר לא רק שעושים זאת כתוספת ותחביב אלא זה 'היעוד' אשר מוסר אליו את כל אישיותו.

ומשמעות הדבר היא הן בכללות העם, שכל מהות כנסת ישראל מאוחדת עם יעוד זה לעסוק בענייני השי"ת לעבדו ולעשות רצונו, התפקיד נעשה מושתת ביסוד מציאותו עד שאין כל תכלית לקיום העם בלתי תפקיד נכבד ויעוד זה, לשאת שם ה' עלינו לתקן עולם במלכות שד-י.

וכן בא הדבר לידי ביטוי באופן פרטי שכל יהודי רואה את כל מציאותו כעובד ה', והיותו יהודי משמעותו שכל יעודו ומגמתו לעסוק בענייני השי"ת, וכעניין המובא במשנה ברורה (סימן ד סק"א) בטעם שתיקנו נטילת ידים שחרית - והרשב"א כתב לפי שבשחר אחר השינה אנו נעשים כבריה חדשה וכו' לכן גם דבר זה תיקנו בשחר להתקדש בקדושתו וליטול ידינו מן הכלי

ולשם כך בחר ה' באבותינו, שאחר שהיו נאמנים לשמו - דהיינו שתחילה עסקו בעבודתו והלכו בדרכיו מצד ההכרה בעצם הדברים - נמצאו ראויים להטיל עליהם משימה קדושה זו כתפקיד, ונבררו האבות שמהם יהיה העם שיזכו לתפקיד נעלה זה. ועבור זאת הוציא ה' אותנו ממצרים וכתת עמנו ברית בחורב, ועם ישראל התחייב בעול זה באמירת 'נעשה ונשמע' והכניסו עצמם בברית נצח להיות עם השומר תורתו ית"ש ומקיים מצוותיו ולהיות לו ממלכת כהנים וגוי קדוש. שכן הוא רצון השי"ת שהעבודה לפניו ועשיית המצוות תהיה במסגרת של התחייבות ותפקיד המוטל עליהם.

מעלת העשייה מתוך מחוייבות - גדול המצווה ועושה

וכמה מעלות יש בנטילת תפקיד לעומת עבודה בלי עול של התחייבות.

ראשית, עצם קבלת הדבר כעול קבוע, וכל שכן בברית ובשבועה, יש בזה חיזוק החוב והשעבוד לעשיית מעשי המצוות. שנוסף על מה שראוי ונכון לעשותם מצד עצם הדברים, הרי מעכשיו הוא משועבד לכך מצד ההתחייבות שנטל על עצמו, ומעתה אין בידו להיפטר מזה.

נוסף על זה, יש מעלה בצורת הקיום של חוב, שבכך נעשה הדבר ביתר תוקף שהיא עשייה באופן של בדווקא כשהוא משועבד ומאוגד בקיומה ואין עשייתו בדרך ארעי ומקרה. ומעניין זה אמרו חז"ל 'גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה' (ב"ק לח.). שכן יש תוקף וחוזק בעצם הפעולה כאשר הוא מצווה בדבר.

ועיין עוד בתוס' קידושין (לא. ד"ה גדול) שכתב הטעם במעלת המצווה ועושה, משום שזערו יותר גדול בקיומה שאין לו פת בסלו ולפום צערא אגרא. ובריטב"א שם כתב בשם הרמב"ן שמעלת המצווה ועושה, משום שנוסף על עצם מעשה המצווה מקיים בזה גזירת המלך ושומע בקולו.

כל החיים חטיבה של עבודת ה'

עוד זאת יתרון מעלת הקיום בתורת תפקיד, שכן בהיותו מתחייב, כבר עתה הוא מסכים וקבע

התפקיד - רוממות ומעלה

עוד יש בכך מעלה נוספת שאינו קשור לעצם החיוב, שכאשר מקבלים את העבודה והמצוות כתפקיד ושררה, הרי זה כבוד ופאר לאדם שנתעטר בתפקיד נעלה זה, והדבר אף מעניק לו נחת רוח ורוממות. כי עצם הדבר שהוא בעל תפקיד וכן ברית עם המלך הרי זה מעלה נשגבה ונכבדה. וכדכתיב - וה' האמירך היום להיות לו לעם סגולה כאשר דיבר לך ולשמור כל מצותיו (דברים כו, יח). כלומר שעול המצוות שהוטל עלינו, הם מעלה ורוממות שה' בחר בנו להעניק לנו באהבתו אותנו. והוא עניין המצוה של 'היה לטוטפות בין עיניך' דהיינו שיש בקבלת התפקיד חשיבות ויקר, והמשרה הנכבדה הזו היא לנו לפאר ולתכשיט, והשעבוד שלנו להקב"ה היא גאוותינו וקישוטינו.

להיות עובדי ה' מחייב דרגות קדושה

ותוצאה נוספת מזה, שהדבר מחייב אותנו לנהוג גם בשאר עניינינו כפי שמתאים למי שנושא תפקיד זה. בעל משרה הרי כל הנהגתו היא כפי המתבקש ומתאים לבעל משרה זו, אפילו עדינות תנועותיו וסגנון דיבורו, נקבעות לפי עיסוקו.

ואכן הרבה מן המצוות שבתורה שעניינם קדושת ישראל, נובעים מכך שאנו כהנים משרתי ה' שעל כן עלינו להתנהג כראוי למשרתי המלך. [ושלימות קיום מצוות אלו, הוא כאשר יעשה אותם מתוך רגש שבהיותו בעל תפקיד קדוש זה, מחוייב הוא בגין כך לנהוג בדרגה כזו של קדושה (ורוממות)].

כמו"כ הוסיפו חז"ל הנהגות של קדושה ואצילות, המתבקשים מהיותינו עבדי המלך. ועוד נתוסף בזה מנהגי ישראל קדושים. וכן כל אחד ואחד, ככל שהאדם מרגיש בעצמו במוחש ורואה יותר את מעלתו כבעל תפקיד נכבד וקדוש זה, הרי הוא מוסיף ומתעלה בתוספת הנהגות רוממות ועדינות.

ככה שמקדש ידיו מן הכיור קודם עבודתו. כלומר שעלינו להתייחס לסדר חיינו היומיומי כאל עבודה, אנו משכימים בבוקר בכדי לעמוד לפני ה' ולעסוק בעבודתו, וכמו הכהן הבא אל בית ה' לשרתו ולהקריב על המזבח.

מרכזו של האדם הוא ה'אני', ה'אני' של כל יהודי, הוא תפקידו כאיש ה', וזה עצם זהותו, כשכל מחשבותיו הם סביב התפקיד והמשרה, והוא חי ומתהלך עמה בכל עת, ובכל יום הוא בודק ומודד את עצמו האם הוא פועל כפי המתבקש מתפקידו. לכל אדם יש בחייו גם דברים נוספים שהם אינם ה'אני' שלו. שורש עבודתנו הוא ההכרה שהאני של היהודי הוא התפקיד הרם והנישא, דהיינו אדם העומד לפני ה', הולך בדרכיו ונתון לעבודתו. וכך יהא שואל את עצמו תדיר כיצד ניתן למלא תפקיד זה בדרגה יותר רמה. כיצד ניתן לשפר בזה, מה ניתן להוסיף בעבודת ה', ככבודו בירתו ובאהבתו.

ברכת מזל טוב ורוב נחת

שלוחה מאתנו מקרב לב

למעלת כבוד האי גברא רבה ויקרא, מגדולי המחנכים בקהילתנו, איש חמודות ורב תבונות מתומכי מכונו

הרה"ג רבי **חיים שטרן שליט"א**

רב קהל עדת ירושלים בעיר טבריה

שתרם חלק מהוצאת הגיליון

לרגל השמחה השרויה במעונו

בנישואי בנו הי"ו עב"ג בשעתו"מ

יהי רצון שייזכו הוא ומשפחתו לרוות רוב נחת דקדושה מהם ומכל צאצאיהם לתפארת המשפחה הנכבדה וזכות החזקת והעמדת התורה תעמוד להם להתברך בכל הברכות האמורות בתורה וימלא ה' כל משאלות לבכם לטובה ולברכה אמן

המברכים

הנהלת המכון

בחסות

בית דין מוסרי
בית דין מוסרי

המעוניינים לתרום את הוצאות הגיליון לזיכוי הרבים,

נא לפנות ל- 054-8422488 או למייל mechonbenmelech@gmail.com